

యోగర్థసా

ః త్రి గురు పూర్ణాః ॥

గురుర్భప్త్యై గురుర్యిష్టః, గురుర్దేవో మహేశ్వరః ।
గురుస్నాష్టత పరం బ్రహ్మా, తప్సై శ్రీగురవే నమః ॥

ః త్రిరఖేర పూర్ణాః ॥

వేంకటేశః శ్రీనివాసః, లక్ష్మీపతిరనామయః ॥
అమృతాంశో జగద్వంద్యః, గోవిందశ్వాశ్వతః ప్రభుః ॥

ః పతంజలి పూర్ణాః ॥

యోగేన చిత్తస్య పదేన వాచాం, మలం శరీరస్య చ వైద్యకేన ॥
యోఽపాకరోత్తం ప్రవరం మునీనాం, పతంజలిం ప్రాంజలిరానతోస్మినై ॥

నమో హిరణ్యగర్భాదిభ్యః, యోగ విద్యాసంప్రదాయ కర్తృభ్యః, ।
వంశర్షిభ్యః, నమో మహాద్బ్యః, నమో గురుభ్యః ॥

యైగదర్శనం తుతచనం - లుహ్సుతీ కుశ్మా విష్ణువిథ జర్మ దాలచే పూరంఘం

ః త్రిశ్ఛష్ట పూర్ణాః ॥

వసుదేవసుతం దేవం, కంసచాణూరమర్దనమ్ ।
దేవకీపరమానందం, కృష్ణం వందే జగద్గురుమ్ ॥

ః త్రి గోత్ర పూర్ణాః ॥

సర్వోపనిషదోగావః, దోగ్గా గోపాలనందనః ।
పార్థో వత్సస్మధీర్భక్తా, దుగ్గం గీతామృతం మహాత్ ॥

॥ అథ, శ్రీమద్భగవట్టితాసు, ఉపనిషత్తు, బ్రహ్మవిద్యాయం, యోగశాస్త్రి
శ్రీకృష్ణరూప సంశాదే, మౌర్ఖ్యపూష యోగిసొనావు అష్టాదశోధ్యాయుః ॥

॥ అర్థాన్ ఉలైచ ॥

సన్మానస్య మహాబాహో తత్త్వమిచ్ఛామి వేదితుం ।

త్యాగస్య చ హృషీకేశ పృథక్ కేశినిషూదన ॥

॥ 18-01 ॥

॥ శ్రీ భగవతైనులైచ ॥

కామ్యానాం కర్మణాం న్యాసం సన్మానసం కవయో విదుః ।

సర్వకర్మఫలత్యాగం ప్రాపలస్త్యాగం విచక్షణాః ॥

॥ 18-02 ॥

త్యాజ్యం దోషవదిత్యేకే కర్మ ప్రాపలర్కునీషిణాః ।

యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యమితి చాపరే ॥

॥ 18-03 ॥

నిశ్చయం శృంగా మే తత్త్వ త్యాగే భరతసత్తము ।

త్యాగో హి పురుషవ్యాఘ్రు త్రివిధస్సంప్రకీర్తితః ॥

॥ 18-04 ॥

యజ్ఞదానతపఃకర్మ న త్యాజ్యం కార్యమేవ తత్ ।

యజ్ఞో దానం తపశ్చైవ పావనాని మనీషిణాం ॥

॥ 18-05 ॥

ఏతాన్యపి తు కర్మణి సంగం త్యక్త్వ ఫలాని చ ।

కర్తవ్యానీతి మే పాఢ నిశ్చితం మతముత్తమం ॥

॥ 18-06 ॥

నియతస్య తు సన్మానః కర్మణో నోషపద్యతే ।

మోహత్తస్య పరిత్యాగః తామసః పరికీర్తితః ॥

॥ 18-07 ॥

దుఃఖమిత్యేవ యత్సృర్కు కాయల్కేశభయాత్మజేత్ ।

స కృత్య రాజసం త్యాగం నైవ త్యాగఫలం లభేత్ ॥

॥ 18-08 ॥

కార్యమిత్యేవ యత్సృర్కు నియతం క్రియతేత్రస్సన ।

సంగం త్యక్త్వ ఫలం చైవ స త్యాగస్సాత్మికో మతః ॥

॥ 18-09 ॥

న ద్వేష్యకుశలం కర్మ కుశలే నానుషజ్జతే ।

త్యాగీ సత్యసమావిష్టః మేధావీ చిన్నసంశయః ॥

॥ 18-10 ॥

న हि देहभृता शक्यं त्यक्तुं कर्मण्यशेषतः ।

यस्तु करुपलत्यागी स त्यागित्यभिधीयते ॥

॥ 18-11 ॥

अनिष्टमिष्टं मिष्टं च त्रिविधं कर्मणः फलं ।

भवत्यत्यगिनां प्रैत्य न तु सन्मासिनां क्यचित् ॥

पंचेतानि महोबाहेला कारणानि निबोध मे ।

सांख्ये कृतांते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणां ॥

॥ 18-12 ॥

अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्निधं ।

विविधाश्च पृथक्केष्टाः द्वैवत्प्रति पंचमं ॥

॥ 18-13 ॥

शरीरवाज्ञानोभिर्यत्कर्मणे प्रारब्धते नरः ।

नायम्यं वा विपरीतं वा पंचेते तस्य वेतवः ॥

॥ 18-14 ॥

तत्रैवं सति कर्तारम् अत्मानं केवलं तु युः ।

पश्यत्यकृतबुद्धित्यात् न स पश्यति द्मर्मृतिः ॥

॥ 18-15 ॥

यस्य नाहांकृते भावः बुद्धिर्यस्य न लिप्यते ।

हात्याश्चेषं स इमान् लोकान् न हांति न निबध्यते ॥

॥ 18-16 ॥

ज्ञानं ज्ञैयं परिज्ञाता त्रिविधा कर्मचोदना ।

करणं कर्तुं कर्त्रैति त्रिविधः कर्मसंग्रहाः ॥

॥ 18-17 ॥

ज्ञानं कर्तुं च कर्ता च त्रिद्वैव गुणभेदतः ।

प्रेच्यते गुणसंभायने यथावच्छाणा तान्यपि ॥

॥ 18-18 ॥

सर्वभूतेषु येवेकं भावमव्ययमीक्षते ।

अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्म्यकं ॥

॥ 18-19 ॥

पृथक्केव तु यज्ञानं नानाभावान् पृथग्निधान् ।

वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसं ॥

॥ 18-20 ॥

॥ 18-21 ॥

యత్త కృత్పవదేకస్నేన్ కార్య సక్తమహాతుకం ।

అతత్యార్థవదల్పం చ తత్తమసముదాహర్యతం ॥

॥ 18-22 ॥

నియతం సంగరహితమ్ అరాగద్వేషతః కృతం ।

అఫలప్రేప్సునా కర్మ యత్తత్పూత్మికముచ్యతే ॥

॥ 18-23 ॥

యత్త కామేప్సునా కర్మ సాహంకారేణ వా పునః ।

క్రియతే బహులాయసం తద్రాజసముదాహర్యతం ॥

॥ 18-24 ॥

అనుబంధం క్షయం హింసామ్ అనపేష్ట్య చ శారుషం ।

మోహదారభ్యతే కర్మ యత్తత్తమసముచ్యతే ॥

॥ 18-25 ॥

ముక్తసంగోఽనహంవాదీ ధృత్యత్పాహసమన్వితః ।

సిద్ధ్యసిద్ధోర్పుర్వకారః కర్తా సాత్మ్యక ఉచ్యతే ॥

॥ 18-26 ॥

రాగీ కర్మప్రేప్సుః లుబ్ధో హింసాత్మకోఽశుచిః ।

హర్షశోకాన్వితః కర్తా రాజసః పరికీర్తితః ॥

॥ 18-27 ॥

అయుక్తః ప్రాకృతస్థుబ్ధః శతో వైష్ణవుతికోఽలసః ।

విషాదీ దీర్ఘసూత్రీ చ కర్తా తామస ఉచ్యతే ॥

॥ 18-28 ॥

బుద్ధేర్భేదం ధృతేశ్వేవ గుణతప్రివిధం శృణు ।

శ్రోచ్యమానమశేషణ పృథక్కేన ధనంజయ ॥

॥ 18-29 ॥

ప్రవృత్తిం చ నివృత్తిం చ కార్యకార్య భయాభయే ।

బంధం మెక్షం చ యా వేత్తి బుద్ధిస్నా పార్థ సాత్మ్యకీ ॥

॥ 18-30 ॥

యయా ధర్మమధర్మం చ కార్యం చాకార్యమేవ చ ।

అయథావత్ప్రజానాతి బుద్ధిస్నా పార్థ రాజీనీ ॥

॥ 18-31 ॥

అధర్మం ధర్మమితి యా మన్యతే తమసావృతా ।

సర్వర్థాన్విషపరీతాంశ్చ బుద్ధిస్నా పార్థ తామసీ ॥

॥ 18-32 ॥

ధృత్యా యయా ధారయతే మనఃప్రాణేంద్రియక్రియాః ।

యోగేనావ్యభిచారిణ్యా ధృతిస్నా పార్థ సాత్మ్యకీ ॥

॥ 18-33 ॥

యయా తు ధర్మకామార్థాన్ ధృత్యా ధారయతే ర్షున ।

ప్రసంగేన ఫలాకాంక్షీ ధృతిస్నా పార్థ రాజసీ ॥

॥ 18-34 ॥

యయా స్వస్పుం భయం శోకం విషాదం మదమేవ చ ।

న విముంచతి దుర్మైధాః ధృతిస్నా పార్థ తామసీ ॥

॥ 18-35 ॥

సుఖం త్విదానీం త్రివిధం శృంగా మే భరతర్షభ ।

అభ్యసాద్రమతే యత్ర దుఃఖాంతం చ నిగచ్ఛతి ॥

॥ 18-36 ॥

యత్తదగ్రే విషమివ పరిణామే మృతోపమం ।

తత్పుఖం సాత్మ్యకం ప్రోక్తమ్ ఆత్మబుద్ధిప్రసాదజం ॥

॥ 18-37 ॥

విషమేంద్రియసంయోగాత్ యత్తదగ్రే మృతోపమం ।

పరిణామే విషమివ తత్పుఖం రాజసం స్ఫురతం ॥

॥ 18-38 ॥

యదగ్రే చానుబంధే చ సుఖం మోహనమాత్మనః ।

నిద్రాలస్యప్రమాదోత్థం తత్తామసముదాహృతం ॥

॥ 18-39 ॥

న తదస్తి పృథివ్యాం వా దివి దేవేషు వా పునః ।

సత్యం ప్రకృతిజైర్ముక్తం యదేభిస్న్యత్ త్రిభిర్ముఖః ॥

॥ 18-40 ॥

బ్రాహ్మణాణజ్ఞత్రియవిశాం శూద్రాణాం చ పరంతప ।

కర్మాణి ప్రవిభక్తాని స్వభావప్రభవైర్ముఖః ॥

॥ 18-41 ॥

శమో దమస్తపశ్చౌచం క్షాంతిరాజువమేవ చ ।
 జ్ఞానం విజ్ఞానమాస్తిక్యం బ్రహ్మకర్మ స్వభావజం ॥ || 18-42 ||

శార్యం తేజో ధృతిర్దాష్టం యుద్ధే చాప్యపలాయనం ।
 దానమీశ్వరభావశ్చ క్షాత్రం కర్మ స్వభావజం ॥ || 18-43 ||

కృషిగౌరక్ష్యవాణిజ్యం వైశ్వకర్మ స్వభావజం ।
 పరిచర్యాత్మకం కర్మ శాద్రస్యాపి స్వభావజం ॥ || 18-44 ||

స్వేస్వే కర్మణ్యభిరతః సంసిద్ధిం లభతే నరః ।
 స్వకర్మనిరతస్మిద్ధిం యథా విందతి తచ్ఛుణు ॥ || 18-45 ||

యతః ప్రవృత్తిర్మాతానాం యేన సర్వమిదం తతం ।
 స్వకర్మణా తమభ్యర్ఘ్య సిద్ధిం విందతి మానవః ॥ || 18-46 ||

శైయాన్ స్వధర్మో విగుణః పరధర్మాత్ స్వముషితాత్ ।
 స్వభావనియతం కర్మ కుర్వన్నాప్సోతి కిల్పిషం ॥ || 18-47 ||

సహజం కర్మ కొంతేయ సదోషమపి న త్యజేత్ ।
 సర్వరంభా హి దోషేణ ధూమేనాగ్నిరివాపుతాః ॥ || 18-48 ||

అస్తకబుద్ధిస్పర్శత జితాత్మా విగతస్మిహః ।
 వైష్ణవ్రూపిం పరమాం సన్మాసేనాధిగచ్ఛతి ॥ || 18-49 ||

సిద్ధిం ప్రాప్తా యథా బ్రహ్మ తథాప్సోతి నిబోధ మే ।
 సమాసేవ కొంతేయ నిష్ఠో జ్ఞానస్య యా పరా ॥ || 18-50 ||

॥ త్రీ భగవతీముతీచ ॥

బుద్ధాయ విషుద్ధయా యుక్తః ధృత్యాత్మానం నియమ్య చ ।
 శబ్దాదీన్యషయాన్ తృక్య రాగద్వేషో వృదస్య చ ॥ || 18-51 ||

వివిక్తసేవి లఘ్యశీ యతవాక్యాయమానసః ।
 ధ్యానయోగపరో నిత్యం వైరాగ్యం సముప్సాత్రితః ॥ || 18-52 ||

అహంకారం బలం దర్శం కామం క్రోధం పరిగ్రహం ।
విముచ్య నిర్వమశ్శాంతః బ్రహ్మభూయాయ కల్పతే ॥

॥ 18-53 ॥

బ్రహ్మభూతః ప్రసన్నాత్మా న శోచతి న కాంక్షతి ।
సమస్సర్వేషు భూతేషు మద్భక్తిం లభతే పరాం ॥

॥ 18-54 ॥

భక్త్య మామభిజానాతి యావాన్యశ్చస్మిన్న తత్త్వతః ।
తతో మాం తత్త్వతో జ్ఞాత్య విషతే తదనంతరం ॥

॥ 18-55 ॥

సర్వకర్మణ్యపి సదా కుర్వాణో మద్వపాశయః ।
మత్రుసాదాదవాప్సైతి శాశ్వతం పదమవ్యయం ॥

॥ 18-56 ॥

చేతసా సర్వకర్మణి మయి సన్మస్య మత్పరః ।
బుద్ధియోగముపాశ్రిత్య మచ్చిత్తస్పతతం భవ ॥

॥ 18-57 ॥

మచ్చిత్తస్పర్వదుర్గణి మత్రుసాదాత్తరిష్యసి ।
అథ చేత్యమహంకారాత్ న శ్రోష్యసి వినంక్ష్యసి ॥

॥ 18-58 ॥

యదహంకారమాశ్రిత్య న యోత్స్య ఇతి మన్యసే ।
మిట్టైష వ్యవసాయస్తే ప్రకృతిస్త్వం నియోక్ష్యతి ॥

॥ 18-59 ॥

స్వభావజేన కౌంతేయ నిబద్ధస్మేన కర్మణా ।
కర్తుం నేచ్చసి యనోహత్ కరిష్యస్యవశోఽపి తత్ ॥

॥ 18-60 ॥

ఈశ్వరస్పర్వభూతానాం హృద్యేశేఽర్జున తిష్ఠతి ।
బ్రామయన్ సర్వభూతాని యంత్రారూఢాని మాయయా ॥

॥ 18-61 ॥

తమేవ శరణం గచ్ఛ సర్వభావేన భారత ।
తత్రుసాదాత్మరాం శాంతిం స్థానం ప్రాప్యసి శాశ్వతం ॥

॥ 18-62 ॥

ఇతి తే జ్ఞానమాఖ్యతం గుహ్యాద్యుహ్యతరం మయా ।
విముష్టైతదశేషేణ యథేచ్చసి తథా కురు ॥

॥ 18-63 ॥

సర్వగుహ్యతమం భూయః శృణు మే పరమం వచః ।
ఇష్టోఽసి మే దృఢమితి తతో వక్ష్యమి తే హితం ॥

॥ 18-64 ॥

మన్మానా భవ మద్భుక్తః మద్యాజీ మాం నమస్కరు ।

॥ 18-65 ॥

మామేవైష్యసి సత్యం తే ప్రతిజానే ప్రియోతిసి మే ॥

సర్వధర్మాన్ పరిత్యజ్య మామేకం శరణం వ్రజ ।

అహం త్వా సర్వపాపేభ్యః మోష్టయిష్యామి మా శుచః ॥

॥ 18-66 ॥

ఇదం తే నాతపస్కాయ నాభక్తాయ కదాచన ।

న చాపుప్రూపవే వాచ్యం న చ మాం యోతిభ్యసూయతి ॥

॥ 18-67 ॥

య ఇమం పరమం గుహ్యం మద్భుక్తేష్యభిధాస్యతి ।

భక్తిం మయి పరాం కృత్వా మామేవైష్యత్యసంశయః ॥

॥ 18-68 ॥

న చ తస్కాన్ననుష్యేషు కళ్చిన్నే ప్రియకృత్తమః ।

భవితా న చ మే తస్కాత్ అన్యః ప్రియతరో భువి ॥

॥ 18-69 ॥

అధ్యేష్యతే చ య ఇమం ధర్మం సంవాదమావయోః ।

జ్ఞానయజ్ఞేన తేనాహామ్ ఇష్టస్కాయామితి మే మతిః ॥

॥ 18-70 ॥

శ్రద్ధావాననమాయశ్చ శృంగయాదపి యో నరః ।

సోత్రిపి ముక్తపుభాన్ లోకాన్ ప్రాప్తుయాత్మాకర్మణాం ॥

॥ 18-71 ॥

కచ్చిదేతచ్ఛుతం పార్థ త్వమైకాగ్రేణ చేతసా ।

కచ్చిదజ్ఞానసమౌహః ప్రవష్టస్తే ధనంజయ ॥

॥ 18-72 ॥

॥ అర్ణవ ఉత్సవ ॥

నష్టో మోహస్మితిర్లబ్ధా త్వత్ప్రసాదాన్నయాచ్యత ।

ప్రితోతిస్మి గతసందేహః కరిష్యే వచనం తవ ॥

॥ 18-73 ॥

॥ ధంజయ ఉత్సవ ॥

ఇత్యహం వాసుదేవస్య పార్థస్య చ మహాత్మనః ।

సంవాదమిమమత్రోషమ్ అద్భుతం రోమహర్షణం ॥

॥ 18-74 ॥

వ్యాసప్రసాదాచ్ఛుతవాన్ ఏతద్భుహ్యమహం పరం ।

యోగం యోగేశ్వరాత్మిష్టాత్ సాఙ్ఘాత్కాథయతస్యయం ॥

॥ 18-75 ॥

రాజన్ సంస్కృత్య సంస్కృత్య సంవాదమిమమద్భుతం ।

కేశవార్జునయోః పుణ్యం హృష్యమి చ ముహసురుశ్రవః || ॥ 18-76 ॥

తచ్చ సంస్కృత్య సంస్కృత్య రూపమత్యద్భుతం హరేః |
విస్కయో మే మహాన్ రాజన్ హృష్యమి చ పునః పునః || ॥ 18-77 ॥

యత్ యోగేశ్వరః కృష్ణః యత్ పార్థో ధనుర్ధరః |
తత్ శ్రీర్వజయో భూతిః ద్రువా నీతిర్మతిర్మమ || ॥ 18-78 ॥

॥ ఇతి, శ్రీమద్భగవట్టితాసు, ఉత్సవత్తు, బ్రహ్మవిద్యాయాయాం, యోగశాస్త్రమ్,
శ్రీకృష్ణర్జున సంఖాదే, తొక్కస్తనాష్టమ యోగినోనాము అష్టాదశోద్యాయః ॥

యత్ యోగేశ్వరః కృష్ణః యత్ పార్థో ధనుర్ధరః |

తత్ శ్రీర్వజయో భూతిః ద్రువానీతిర్మతిర్మమ ||

॥ అం ష్టమ పూర్ణిమ ||

యదక్షరపదబ్రష్టం మాత్రాహీనం చ యద్భవేత్ |

తత్పర్వం క్షమ్యతాం దేవ నారాయణ నమో2స్తు తే ||

॥ అం భగవత్పూర్ణమ్ ||

కాయేన వాచా మనసైన్మిర్మైర్య బుధ్యత్మనా వా ప్రకృతేస్మభావాత్ |

కరోమి యద్యత్ సకలం పరమైన నారాయణాయేతి సమర్పయమి ||

॥ అం లోకష్టమ పూర్ణిమ ||

సర్వే భవస్తు సుఖినః సర్వే సస్తు నిరామయః |

సర్వే భద్రాణి పశ్యస్తు మా కళ్చిత్ దుఃఖభాగ్యవేత్ ||

॥ అం మంగళమ్ ||

శ్రియః కాన్తాయ కల్యాణానిధయే నిధయే2ర్థినామ్ |

శ్రీవేంకటనివాసాయ శ్రీనివాసాయ మంగళమ్ ||

ఔ ఔ ఔ